

РЕЦЕНЗІЯ
на рукопис дисертації Сердюк Алли Анатоліївни
" Психологічні особливості життєстійкості осіб підліткового віку в
складних життєвих ситуаціях",
на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю
053 Психологія

Актуальність дисертаційного дослідження А.А. Сердюк обумовлена низкою факторів, серед яких головними виступають специфіка вікової кризи підліткового віку та складність загальної ситуації в Україні, обумовлена військовою агресією росії. В успішному протистоянні підлітків стресовим ситуаціям ключову роль відіграє рівень їх життєстійкості. Життєстійкість характеризує спроможність підлітка витримувати ситуацію гострого або хронічного стресу, зберігаючи внутрішню збалансованість, не знижуючи при цьому успішності адаптивної активності. Життєстійкість є одним із ключових параметрів індивідуальної здатності підлітків до конструктивних форм саморегуляції, належить до фундаментальних особистісних рис. Крім того, у стресових умовах вона слугує збереженню здоров'я та продуктивної діяльності, оскільки мотивує підлітка на пошуки ефективних стратегій подолання стресу

Таким чином, дисертаційне дослідження А.А. Сердюк демонструє неабиякий теоретичний та практичний інтерес. У роботі сформульовано мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження, що забезпечило проведення його на якісному науковому рівні. Ґрунтовна теоретико-методологічна основа та адекватне використання методів дослідження сприяли успішному вирішенню автором поставлених завдань.

До найбільш вагомих теоретичних здобутків дисертантки слід віднести узагальнення наукової інформації щодо проблеми життєстійкості особистості підліткового віку в складних життєвих ситуаціях, обґрунтування змісту і сутності феномена життєстійкості, виокремлення та науковий опис його структурних компонентів. В рамках теоретичного дослідження здійсненого дисертанткою, охарактеризовано особливості, передумови та фактори виникнення складної життєвої ситуації, проаналізовано вікову специфіку

цього феномена.

Дисертанткою запропоновано психодіагностичний комплекс, застосування якого дало можливість емпірично дослідити та проаналізувати психологічні особливості життєстійкості підлітків у складних життєвих ситуаціях. Заслуговує на увагу об'ємність і ретельність кількісного опрацювання результатів констатувального експерименту, із застосуванням методів математичної статистики.

У третьому розділі дисертації представлено програму підвищення життєстійкості осіб підліткового віку в складних життєвих ситуаціях. Програму розроблено з урахуванням результатів, здійсненого дисертанткою, теоретичного аналізу та емпіричного вивчення особливостей життєстійкості особистості підліткового віку. Цінність запропонованої програми становить інтегративний підхід до обґрунтування її сутнісного змісту та підбору методів, технік, прийомів психологічного впливу. Результати апробації програми засвідчують її ефективність.

На основі проведеного дослідження автором сформульовано ряд наукових висновків, що відображають його логіку та характер реалізованості поставлених завдань.

Ключові положення дисертаційної роботи у повному обсязі викладено в достатній кількості наукових публікацій А.А. Сердюк. Теоретичні та практичні положення дисертації доповідалися й отримали схвалення на міжнародних, всеукраїнських і регіональних наукових конференціях.

Даючи рецензованій дисертації загалом позитивну оцінку, звернемо увагу авторки на окремі зауваження та побажання:

1. У назвах параграфів першого розділу йдеться про аналіз теоретичних підходів до визначення понять «життєва ситуація», «життєстійкість». Однак, у змісті параграфів, подано огляд наукових праць дослідників означених феноменів, без конкретизації власне теоретичних підходів, які презентують ці автори, не вказано назви цих підходів.

2. Потребує конкретизації і матеріал щодо критеріїв, рівнів та показників життєстійкості підлітків. Описово ця інформація присутня у роботі, але подана розпорошено, недостатньо структуровано, що значно знижує якість її сприйняття.
3. Варто визначитися, яку ж роль авторка надає «оптимізму» в загальній концепції дослідження. Оскільки, в різних частинах роботи цей феномен презентується і як структурний компонент життєстійкості підлітків у складних життєвих ситуаціях, і як чинник її розвитку, і як фактор.
4. Було б доцільно перейменувати третій розділ роботи з «Психологічні умови формування життєстійкості підлітків в умовах воєнного стану» на «Психологічні засоби формування життєстійкості підлітків в умовах воєнного стану». Так як у змісті розділу йдеться саме про засоби.
5. Дисертація надто велика за обсягом, її варто скоротити у відповідності з вимогами щодо такого виду робіт; містить стилістичні помилки та огріхи технічного оформлення.

Висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Таким чином, дисертація А.А. Сердюк являє собою завершене самостійне дослідження, результати якого мають теоретичне й практичне значення; відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів та, за умови доопрацювання, може бути рекомендованим до захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Рецензент:
кандидат психологічних
наук, доцент кафедри
теоретичної та консультативної
психології

